

NĚKTERÉ ÚVAHY O POUŽITÍ MECHANISOVANÉ DIVISE STŘELECKÉHO SBORU ZAUJÍMAJÍCÍHO OBRANU V PRVNÍM SLEDU ARMÁDY

Generál-major Ladislav Hruběš

Všeobecně

Střelecký sbor prvního operačního sledu armády může přehrazovat směr, na kterém soustřeďuje armáda své hlavní úsilí, nebo přehrazovat podružné směry v pásmu obrany armády. Střelecké sbory prvního sledu armády plní hlavní úkoly obranné operace, brání taktickou hloubku obrany; na nich spočívá hlavní tíha obranného boje a na splnění jejich úkolů závisí úspěch celé obranné operace armády.

Střelecký sbor na podružném směru plní svůj úkol zpravidla formou obrany na široké frontě.

Často může střelecký sbor plnit i zvláštní nebo samostatné úkoly, jako na př. přehrazovat horské přechody nebo zabezpečovat boky útočícího operačního uskupení, bránit získané předmostí do příchodu hlavních sil armády a plnit i jiné další úkoly.

Podle úlohy a místa střeleckého sboru v obranné operaci armády bude se řídit i složení a zesílení střeleckého sboru. Střeleckému sboru bránicímu podružný směr armády může být odňata mechanisovaná divise a může jí být použito k plnění úkolu na př. v rámci operační zálohy vševojskové armády nebo může plnit i jiné úkoly na směr hlavního odporu armády.

Shrnutí: Střelecký sbor prvního operačního sledu armády plní v obranné operaci hlavní úkol — brání taktickou hloubku obrany. Podle jeho místa a úkolu se řídí jeho složení a zesílení a podle jeho místa a úkolu zaujímá i mechanisovaná divise své místo a dostává svůj úkol v rámci střeleckého sboru.

Úloha a místo mechanisované divise v sestavě střeleckého sboru prvního sledu armády

Mechanisovaná divise střeleckého sboru ve smyslu zásad nových řádů tvoří v obraně zpravidla druhý sled sboru a může být umístěna na druhém pásmu obrany, za tímto pásmem nebo před ním v pohotovosti k provedení protiztečí na nejdůležitějších směrech nebo k obsazení druhého pásma k jeho obraně. Toto použití mechanisované divise střeleckého sboru je v souladu s taktickými a bojovými vlastnostmi mechanisované divise, neboť zabezpečuje aktivitu taktické hloubky obrany a narůstání odporu z hloubky v průběhu obranného boje. Toto krátké určení úlohy místa mechanisované divise v sestavě střeleckého sboru v obraném boji je však třeba rozšířit a blíže vysvětlit.

Chci se nejdříve zabývat podrobněji umístěním mechanisované divise střeleckého sboru, neboť ustanovení Oper-1-2, čl. 147, v kterém se stanoví, že »mechanisovaná divise může být rozmístěna na druhém pásmu obrany, za tímto pásmem nebo před ním«, je velmi obecné a nikde v žádných směrnících nebylo dosud podrobněji vysvětleno.

Vysvětlení nám dá prozkoumání možných úkolů mechanisované divise a z toho vyplývající její umístění. Mechanisovaná divise střeleckého sboru, která tvoří v obraně druhý sled střeleckého sboru, může být pověřena těmito úkoly:

- připravit a provést samostatně nebo v součinnosti se sousedy protizteč střeleckého sboru s cílem obklíčit a zničit nepřítele, který se vklínil do naší obrany;
- připravit a bránit druhé pásmo obrany nebo sborové příčné postavení s cílem zastavit nepřítele, ničit jeho tanky a živou sílu a připravit výhodné podmínky pro protiúder armády;
- částí sil být připravena k boji s nepřátelskými výsadky;
- částí sil vést boj v zabezpečovacím pásmu, je-li vytvořeno;
- za výhodných podmínek, při úspěšném provedení vlastní atomové protipřípravy provést protizteč (výpad) do výchozího prostoru nepřítele s cílem zmařit nepříteli provedení útoku nebo připravit podmínky pro přechod k útoku vlastních vojsk.

Hlavním úkolem, který především usměrňuje umístění mechanisované divise v hloubce obrany střeleckého sboru, je úkol provést protizteč na nejdůležitějších směrech a zničit nepřítele, který se vklínil do obrany. To znamená, že mechanisovaná divise musí mít takové podmínky a být tak rozmístěna, aby mohla provést protizteč s nejlepším výsledkem.

Ve většině případů bude mechanisovaná divise rozmístěna v prostoru druhého pásma obrany, neboť mechanisovaná divise bude mít také zpravidla úkol vybudovat toto pásmo po ženijní stránce a připravit jeho obranu.

Útvary a jednotky mechanisované divise, které budou rozmístěny v druhém pásmu obrany, mohou pak ihned provádět veškeré práce pro plné vybudování čar rozvinutí pro protizteče a pro obranu druhého pásma.

V soudobých podmínkách vedení obranného boje (t. j. za používání atomových zbraní, vzdušných výsadků a rychlých jednotek) je nutno mít již předem připraveny zálohy a druhé sledy a zvláště mechanisovanou divisi střeleckého sboru na směrech, které jsou nejvíce ohroženy možnými rychlými útoky nepřítele.

V atomových podmínkách rychlost útoku, vzdušné akce nepřítele a použití atomových zbraní může znemožnit přesun záloh a vojsk obránce na ohrožená místa. Jeví se proto rozmístění záloh v taktické hloubce obrany předem na předpokládaných směrech hlavního úderu útočnicka nutné.

Je-li mechanisovaná divise rozmístěna v prostorech, které leží stranou od výhodného směru pro hromadné použití tanků nepřítele, může se stát, že v soudobých podmínkách boje, kdy se rychlost průlomu vlivem použití atomových zbraní nepřítelem zvětšila, nebude s to včas přehradit hlavní směr útoku nepřítele. Konečně i manévr mechanisované divise k obsazení druhého pásma obrany z prostoru rozmístění, který leží mimo hlavní směr nepřátelského útoku, nemusí se vlivem zásahu atomových zbraní plně uskutečnit podle připravovaného plánu. Každá změna v úkolech a zejména změny, které nebyly dříve plánovány a procvičeny, způsobí, že obrana zaujímaná na jednotlivých pásmech a postave-
ních bude mít ráz jen spěšně zaujaté obrany. Druhé pásmo o b r a -

ny v soudobé obraně má zvýšenou důležitost a musí být obsazeno vždy aspoň částí sil druhého sledu střeleckého sboru.

Bude proto zpravidla výhodné obsadit druhé pásmo obrany částí sil nebo celou mechanisovanou divisi, organisovat a budovat jeho obranu v plném rozsahu a podle zásad připravené obrany. Vymanévrovat z druhého pásma obrany a vyjit na jednotlivé určené směry k provedení protizteče mechanisovanou divisi je úkol, jehož splnění je možno bez zvláštních obtíží připravit a nacvičit.

K obsazení a zabezpečení druhého pásma obrany částí sil mechanisované divise je možno nejvhodněji použít mechanisovaného pluku, který při provedení protizteče mechanisovanou divisi přejde do druhého sledu divise, anebo dojde-li k obraně druhého pásma obrany, bude již na směru hlavního odporu divise ihned připraven k obraně. V některých případech postačí vyčlenit jen část mechanisovaného pluku.

Toto opatření má svou důležitost, neboť při zahájení útoku nepřítele se mechanisovaná divise druhého sledu střeleckého sboru ve svém prostoru rozmístění formuje do proudů jednotek a útvarů. Vyvést mechanisovanou divisi do protizteče z prostoru rozmístění na čáru rozvinutí je jedna z nejpřednějších věcí velitele sboru. Velitel sboru má své zálohy, především protitankovou zálohu a pohyblivý odřad zatarasovací, kterými bude zabraňovat pronikání nepřítele do hloubky; tyto zálohy budou zpravidla umístěny na výhodných postaveních blíže hlavního pásma obrany.

Přesto část sil mechanisované divise je třeba vždy ponechat v obraně na pravděpodobném směru nepřátelského útoku v postaveních druhého pásma obrany do doby, než se situace vyjasní v tom smyslu, že pronikající síly útočnicka byly zastaveny ještě před druhým pásmem obrany. Proto mechanisovaný pluk, který byl dán do postavení druhého pásma, zůstává na určitou dobu na místě, má rovněž dosti času, aby přešel v proudech do druhého sledu mechanisované divise.

Umístění mechanisované divise střeleckého sboru před druhým pásmem obrany může být provedeno podle úkolů a situace tak, že se před druhým pásmem umístí jen část nebo celá mechanisovaná divise.

Předsunutí části sil mechanisované divise střeleckého sboru před druhé pásmo obrany v síle jednoho mechanisovaného (tankového) pluku nebo dvou zesílených mechanisovaných pluků bude zpravidla používáno v těch případech, kdy druhé pásmo obrany bude za přírodní překážkou (řekou), a bude třeba zabezpečit předmostí k provedení protiztečí. Aktivnost obrany nesmí být spoutána terénem a přírodní překážka má být v obraně vždy v našich rukou. Totéž platí o soutěskách a horských hřebetech. Rozmístit v obraně celou mechanisovanou divisi předem za překážkou znamená vzdát se výhod aktivního vedení obrany, neboť pohyby mechanisované divise, která má silnou tankovou techniku, mohou být při provádění v protizteči a na přesunech značně ztíženy terénními překážkami. Průchod útvarů mechanisované divise soutěskami, velkými osadami a p. může být velmi zpomalen nepřátelskými atomovými napadeními a hlavní síly mechanisované divise pak včas nestačí rozvinout se k protizteči.

Bude proto výhodné v těch případech, kdy výhodný terén mezi hlavním a druhým pásmem obrany dává možnost rozdrtit proniklé tanky

nepřítele palbou s místa a umožnit provedení rychlých a překvapivých protiztečí mechanisovanou divísi, vysunout části mechanisované divise střeleckého sboru na tyto důležité terénní čáry před druhé pásmo obrany. Přitom je třeba dbát té zásady, aby mechanisovaná divise v obranném boji nebojovala rozděleně, t. j. na dvou liniích, část před překážkou, část za překážkou, a nebyla tak rozdrčena po částech. Jakékoli vysunutí části sil mechanisované divise před druhé pásmo obrany musí být organisováno tak, aby se hlavní síly mohly do začátku boje přesunout k vysunutým silám a mohly s nimi vést společný boj.

Rozmístění celé mechanisované divise střeleckého sboru před druhé pásmo obrany může být použito, je-li druhé pásmo voleno poměrně daleko od předního okraje a jestliže se při použití mechanisované divise počítá s provedením protizteče z výhodného příčného postavení. Prostor rozmístění mechanisované divise musí však mít dobré podmínky pro skryté rozmístění mechanisované divise, pro maskování a pro protiatomovou ochranu živé síly a techniky. Terén před příčným postavením a před čarou rozvinutí mechanisované divise k protizteči má dávat dobré podmínky pro vedení hromadné palby tanků a dělostřelectva a pro použití atomových úderů k podpoře protizteče. Musí umožnit tankům rychlý pohyb a manévry.

Výhoda rozmístění části sil nebo celé mechanisované divise před druhým pásmem je zejména v tom, že rozvinutí mechanisované divise k protizteči může být provedeno v mnohem kratší době, neboť některé útvary jsou už na čáře rozvinutí a protizteč může být tak provedena rychle a překvapivě.

Se stanoviska PAO a PVO odpadá z větší části zabezpečení mechanisované divise na přesunu, což má rovněž své kladné stránky.

Bude-li mechanisovaná divise druhého sledu střeleckého sboru rozmístěna mezi hlavním a druhým pásmem obrany, je třeba, aby druhé pásmo obrany bylo částečně obsazeno nebo střeženo jinými jednotkami střeleckého sboru, a k tomu může být použito buď vševojskové zálohy velitele sboru (byla-li utvořena) nebo dělostřelecké protitankové nebo tankové zálohy sboru. Výhodné bude rovněž vybudovat protitankový rajon před předním okrajem druhého pásma obrany nebo v prostoru prvního postavení druhého pásma obrany.

I rozmístění mechanisované divise v hloubce obrany za druhým pásmem obrany může mít při rázu současného obranného boje své opodstatnění. Tendence vývoje obrany je zvětšování její hloubky. Obrana se buduje v taktické hloubce v pásmech a postaveních čím dále tím více od sebe vzdálených vzhledem k dříve obvyklým normám. Ostatně tento úkaz má své zdůvodnění. Od první světové války se obrana čím dál více prohlubuje. Jestliže na konci první světové války byla taktická hloubka obrany 4 až 6 km, na konci druhé světové války 18 až 20 km, nyní je třeba počítat s hloubkou skoro osmkrát větší než byla za první světové války. Hloubka taktické obrany je přímo závislá na účinnosti a mohutnosti prostředků ničení a umlčování. Tento poznatek tedy není nový a použití atomových zbraní, jakožto nejmohutnějšího dosud známého ničivého prostředku ho jen zdůraznilo a problém budování hluboké obrany jak v taktické, tak i v operační hloubce urychlilo.

Je proto třeba počítat s tím, že sestava střeleckých sborů prvního sledu armády v obraně bude čím dále tím hlubší, čím větší bude prav-

děpodobnost použití mohutnějších atomových napadení nebo jiných prostředků hromadného ničení útočником.

Bude-li podle ustanovení Oper-I-3, čl. 164, střelecký sbor zaujímat obranu jednou střeleckou divisi v prvním sledu, bude účelné na druhém pásmu obrany umístit druhou střeleckou divisi a mechanisovanou divisi umístit za druhým pásmem obrany připravenou k protiztečím.

Prostor rozmístění mechanisované divise může být za druhým pásmem obrany ještě v tom případě, je-li z něho výhodnější a rychlejší možnost zaujmout čáru rozvinutí k protizteči a dává-li možnost včas obsadit druhé pásmo obrany. Prostor rozmístění za druhým pásmem obrany, zvláště vyhovuje-li po stránce protiatomové ochrany, má ještě i tu výhodu, že se může mechanisovaná divise uvarovat ztrát způsobených atomovými údery na druhé pásmo obrany, které bude nepřítel provádět při přípravě útoku i v průběhu boje. Buď jak buď však musí být druhé pásmo zaujato a zajištěno alespoň zálohami velitele sboru nebo částí sil mechanisované divise.

Zasazení mechanisované divise střeleckého sboru do prvního sledu sboru v obraně se bere nejčastěji v úvahu při přechodu z útočného boje do obrany, kdy půjde o obranu časově omezenou, než bude provedeno přeskupení sil střeleckého sboru. Použití mechanisované divise střeleckého sboru v prvním sledu obrany je však třeba v současných podmínkách pokládat za zvláštní případ a může být uskutečněno v případech, kdy jde o zvláště důležité směry nebo o obranu důležitých prostorů politického a hospodářského významu.

Požadavky, kterým má vyhovovat prostor rozmístění mechanisované divise

Prostor rozmístění mechanisované divise střeleckého sboru musí vcelku zabezpečit skrytí a ochranu živé síly, tanků a ostatní bojové techniky před pozorováním a údery letectva, před napadením dalekonosnými zbraněmi a atomovými údery, musí dovolovat řazení do proudů před výjezdem a rychlý výjezd útvarů mechanisované divise na kterýkoli směr protizteče k zaujetí čar rozvinutí mechanisované divise a musí poskytnout možnost výhodné organizace obrany i organizaci součinnosti se střeleckými divisemi a zálohami střeleckého sboru a armády.

Je vybudován a organizován tak, aby útvary mechanisované divise mohly v prostoru rozmístění vést účinnou palbu s místa a ničit nepřátelské jednotky a vzdušné výsadky, které rychle pronikly do hloubky obrany.

Má umožňovat podmínky nejlepšího velení útvarům a jednotkám mechanisované divise, mít skryté cesty přísunu a zásobování materiálem a zásobami všech druhů a dovolovat pohyb do stran.

V prostoru rozmístění mechanisované divise má být dostatek vody způsobilé zabezpečit jak stravování, tak potřebu k ošetřování materiálu a k deaktivaci, jakož i pro hygienickou očistu, dát možnost provedení technických prohlídek a oprav vozů do zahájení boje.

Pro případ atomového napadení nepřitelem si mechanisovaná divise připravuje záložní prostor rozmístění. Tento prostor musí být budován v souladu s celkovým plánem obrany střeleckého sboru. Pro záložní prostor rozmístění platí obdobné ustanovení jako pro hlavní prostor rozmístění. Stupeň jeho vybudování závisí na času, úkolu a množství prostředků mechanisované divise.

Je nutno počítat s tím, že prostor rozmístění bude periodicky střídán se záložním prostorem rozmístění, a to podle plánu staršího náčelníka.

V prostoru rozmístění mechanisované divise střeleckého sboru v obraně provádí se před bojem taktická, politická a technická příprava.

K taktické přípravě boje patří

- osvojení a ujasnění bojového úkolu v terénu veliteli všech stupňů i osádkami tanků;
- rekognoskace v prostorech možného zásahu mechanisované divise;
- volba, příprava a budování obranných postavení i čar rozvinutí mechanisované divise;
- průzkum i volba cest pro útvary i jednotky z prostoru rozmístění na čáry rozvinutí nebo do určených postavení;
- organisace součinnosti s jinými druhy vojsk, v rámci střeleckého sboru i uvnitř mechanisované divise a jejich útvarů;
- provedení (podle časových možností) velitelsko-štábrních cvičení se štáby a dovoluje-li to požadavek utajení i praktického nácviku s vojsky, možných variant zásahu mechanisované divise nebo jejich útvarů přímo v terénu, kde se předpokládá jejich bojová činnost;
- příprava a vybudování čar rozvinutí a palebných postavení v nich pro palbu s místa, vybudováním cest k nim a vytyčení směru v terénu;
- organisace služby týlu, spojení a zásobování pro nastávající boj.

Politická příprava zahrnuje

- ujasnění bojového úkolu vojákům a vytyčení hesel nastávajícího boje;
- vysvětlování významu utajení a maskování na konkrétních případech a přímo k situaci, v které jednotky právě jsou;
- mobilisaci všech tankistů k pečlivému vybudování palebných postavení tanků a vysvětlení účelu namáhavých zemních prací; totéž je třeba i u všech ostatních příslušníků divise;
- zdůvodnění všem osádkám tanků, řidičům a technickému personálu významu udržení stálé pojízdnosti a plné bojeschopnosti tanků a ostatních vozidel a významu udržování a přípravy veškeré výzbroje pro pohotovost jednotek a jejich bojeschopnost;
- vyhlášení odměn a pochval těm vojákům, kteří vzorně splnili své úkoly při přípravě k nastávajícímu boji;
- osobní působení velitelů a politických zástupců na vojáky, aby v nich vzbudili nadšení a odvahu splnit úkol i za obtížných podmínek, které může způsobit používání atomových zbraní nepřitelem.

Technická příprava obsahuje

- prohlídky materiálu a odstranění všech poruch;
- doplnění vozů pohonnými látkami;
- doplnění municí;
- vybavení tanků a samohybných děl jednoduchými prostředky k zvýšení odolnosti proti účinkům atomového napadení.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat technické přípravě tanků pro nastávající boj, aby byla na nejmenší míru omezena možnost vzniku různých poruch, které by vyřadily tank i na krátkou dobu z boje. Obvykle se provádí v prostorech rozmístění technická prohlídka číslo 1 nebo po předcházejících těžkých bojích i technická prohlídka číslo 2. Zásadou je, aby technická prohlídka byla prováděna postupně a aby

byla prohlížena jen část tanků útvaru, zatím co ostatní tanky a bojová vozidla jsou připraveny k okamžitému použití.

Technické prohlídky se provádějí ve zkrácené době osádkami a dílenskými orgány.

Sestava mechanisované divise střeleckého sboru v prostoru rozmístění

Uskupení sil a prostředků mechanisované divise a prostor rozmístění musí odpovídat plánu vedení boje. Tankové a mechanisované útvary jsou umístěny v přidělených prostorech tak, aby mohly plnit ihned svůj bojový úkol. Je-li mechanisovaná divise umístěna v prostoru druhého pásma obrany, rozmístění útvarů prvního sledu mechanisované divise bude na prvním a druhém postavení druhého pásma obrany, kde útvary připravují obranu a budují nutné okopy a kryty; druhý sled mechanisované divise je v prostoru třetího postavení druhého pásma obrany. Zásadou tu je maximálně využít výhod, které skýtá druhé pásmo obrany pro ukrytí živé síly a techniky pro obranu. Přitom je třeba využít všech jednotek k budování obrany. Ovšem sestava mechanisované divise musí vyhovovat hlavnímu úkolu — být stále připravena k přesunu na kteroukoli z plánovaných čar rozvinutí a k provedení protizteče. Proto je nutno mít v prvním sledu i tankové a tankosamohybné útvary.

Je-li prostor rozmístění mechanisované divise určen velitelem sboru za druhým pásmem obrany, bude se rozmístění útvarů mechanisované divise v prostoru rozmístění řídit požadavky nejúčelnější sestavy k provedení protizteče.

Z útvarů mechanisované divise všimnu si podrobněji tankových a tankosamohybných útvarů a jednotek.

Tankové a samohybné útvary (jednotky) mechanisované divise, t. j. tankový pluk, tankosamohybný pluk, tankové prapory mechanisovaných pluků, jsou v přípravném období rozmístěny v určených jim prostorech, které musí být voleny tak, aby odpovídaly plánu boje a konkrétně plánované sestavě mechanisované divise k provedení protizteče. Z tohoto důvodu a pro snadnější přesun na čaru rozvinutí pro protizteč bude účelné tankový pluk a tankosamohybný pluk (nebyl-li již rozdělen) rozmístit v čele sestavy mechanisované divise. To ovšem neznamená, že by tankový nebo tankosamohybný pluk nemohl být umístěn v hloubce prostoru rozmístění, neboť zvláštní ráz prostoru rozmístění mechanisované divise si může vyžádat i takové řešení.

Umístění obou pluků nebo některého z nich v hloubce sestavy je zase výhodnější pro případ obrany druhého pásma obrany, kdy tankové, po případě tankosamohybné útvary divise obvykle tvoří druhý sled mechanisované divise.

Prostory rozmístění tankového, tankosamohybného pluku a tankových praporů mechanisovaných pluků budou vyhledávaným cílem atomových úderů nepřítele, a proto je nutné, aby byly rozsáhlé, skryté, dobře maskované, aby měly dobré přístupové cesty z hloubky, uvnitř prostoru rozmístění i pro výjezd směrem k hlavnímu pásmu obrany, zvláště pak na čary rozvinutí. Takovým podmínkám nejlépe vyhovují mírně zalesněné, členité plochy nebo menší osady s dostatkem prostředků k rych-

lému budování protiatomových úkrytů pro osoby a bojová vozidla, s měkkou zeminou a s dostatkem vody na deaktivaci a ošetření vozidel.

Rozloha prostorů rozmístění pro mechanisovaný tankový nebo tanko-samohybný pluk je udávána řády. Sestava pluků, praporů a uvnitř praporů musí být rozptýlena tak, aby výbuchem jedné atomové pumy nebyly současně zasaženy dva prapory. Musí být pečlivě zamaskována a zabezpečena prostředky protivzdušné obrany velitelů útvarů a velitele mechanisované divise. Dále musí zabezpečit spolehlivou obranu na místě, pro případ napadení vzdušnými výsadky nepřítele nebo jeho rychlými prostředky. Proto se buduje obyčejně kruhová obrana.

V prostorech rozmístění tankových (samohybných) útvarů a jednotek se budují protiatomové úkryty pro osádky a okopy pro bojová vozidla, při čemž znovu nutno zdůraznit, že se využívá v nejširším rozsahu obranných vlastností terénu.

Je však nutno si uvědomit, že ženijní práce u tankových a samohybných útvarů (jednotek) mechanisované divise lze podstatně zrychlit, neboť budování protiatomových okopů se provádí ve vzdálenosti 20, 25 a i více kilometrů od fronty a bude tu možnost použít ženijních zemních strojů ve větším rozsahu a účinněji. Ženijní práce jsou tu ulehčeny, ale vyžadují dobrého plánování, protože jsou prostorově odlehle a velmi rozsáhlé. Je v zájmu velitele mechanisované divise i velitele sboru, aby vybavil útvary mechanisované divise potřebnými mechanizačními prostředky tak, aby byly se zemními pracemi včas hotovy.

Kromě hlavních prostorů rozmístění připravují se pro útvary mechanisované divise ještě záložní prostory rozmístění ve vzdálenosti nejméně 3 km od hlavních. Stupeň jejich ženijního vybudování závisí na úkolech, situaci a technických i časových možnostech. Při atomovém napadení a déle trvajícím působení radioaktivních látek se hlavní prostor rozmístění střídá se záložním. Dobu pobytu útvarů a jednotek v terénu zamořeném radioaktivními látkami určuje starší náčelník podle situace, stupně radioaktivity a stupně vybudování obrany s hlediska protiatomové ochrany. Je-li nebezpečí, že prostor rozmístění mechanisované divise byl prozrazen, je třeba ihned provést přemístění divise do záložního prostoru.

Bojové zabezpečení v prostoru rozmístění

Nejpozději s příchodem vojsk do prostoru rozmístění mechanisované divise střeleckého sboru musí být organisováno bojové zabezpečení, to jest průzkum zajištění, protivzdušná obrana, obrana proti vzdušným výsadbám, protiatomová a protichemická ochrana, ženijní a protipožární opatření.

Nutné údaje o nepříteli před předním okrajem obrany získává velitel mechanisované divise střeleckého sboru od štábu velitele střeleckého sboru a od štábů střeleckých divísí prvního sledu. Náčelník průzkumného oddělení štábu mechanisované divise činí proto opatření, aby tyto zprávy vždy co nejrychleji získal svými orgány nebo styčnými důstojníky. Mechanisované divisi druhého sledu střeleckého sboru bude zpravidla dán úkol vytvořit z části svých sil protivýsadekovou zálohu. S tím úkolem souvisí i provedení průzkumu v určených prostorech v hloubce taktické obrany. Proto je třeba počítat s tím, že průzkumného praporu

mechanisované divise bude zpravidla použito k střežení určeného prostoru a k provádění stálého průzkumu na obranu proti vzdušným výsadbám nepřítele. Očekává-li se možnost větší činnosti nepřátelských vzdušných výsadbů a diversantů, bude třeba určit jednotlivým útvarům mechanisované divise prostory pro střežení a průzkum.

Radiační průzkum je zaměřen na stanovení radiokativního zamoření v prostorech rozmístění útvarů a na směrech připravovaných protiztečí.

Radiační průzkum provádějí hlavně chemické pozorovací hlídky. K zajištění radiační situace na pravděpodobných směrech protiztečí se podle nařízení velitele mechanisované divise vysílají samostatné dosimetrické hlídky, hlavně při začátku obranného boje.

Při příchodu mechanisované divise do určeného prostoru rozmístění je třeba neprodleně postavit strážní zajištění.

Strážní zajištění musí být kruhové a musí přehrazovat všechny cesty a přístupy k prostoru rozmístění s těžištěm na tankových směrech. Odřady určené ke strážnímu zajištění mají být smíšeného složení a skládat se hlavně z jednotek tanků, motorisované pěchoty a protitankového dělostřelectva. V obraně se klade důraz hlavně na tyto úkoly strážního zajištění:

- zabezpečení vojsk mechanisované divise před překvapivým napadením pozemním nepřítelem, což mohou být vzdušné výsadky nepřítele, nebo při obraně na široké frontě i do hloubky proniklé skupiny nepřátelských tanků;
- včasné varování vojsk před vzdušným, tankovým a chemickým nebezpečím;
- provádění průzkumu v pásmu zajištění;
- zabraňování v pronikání nepřátelského průzkumu, hlavně diversantů do prostoru rozmístění vojsk mechanisované divise.

Strážní zajištění musí včas varovat vojska před nebezpečím a svou činností zabezpečit přechod vojsk mechanisované divise do plné bojové pohotovosti a rozvinutí útvarů podle situace.

Protivzdušná obrana mechanisované divise střeleckého sboru v prostoru rozmístění se organizuje a uskutečňuje organickými prostředky útvarů a přidělených útvarů (jednotek) protiletadlového dělostřelectva podle plánu protivzdušné obrany velitele střeleckého sboru. Protivzdušná obrana v prostoru rozmístění musí zabezpečit odrazení leteckých náletů i jednotlivými letouny nepřítele a zamezit nepřátelské atomové údery ze vzduchu na vlastní vojska. Do plánu protivzdušné obrany mechanisované divise je třeba začlenit i palby protiletadlových kulometů, části tanků, samohybných děl a obrněných transportérů, jakož i palby z pěchotních zbraní motorisované pěchoty.

Zahájení palby proti letadlům je třeba přesně určit a organisovat, aby předčasné zahájení palby neprozradilo rozmístění útvarů divise.

Při organisaci protivzdušné obrany mechanisované divise střeleckého sboru v prostoru rozmístění musí se hlavně dbát na nepřetržitě fungující systém pozorování vzdušného prostoru a hlásné služby a jejího zapojení do systému hlásné služby staršího náčelníka, na stálou pohotovost určených palebných prostředků k zahájení palby a na přísné zachování maskovacích opatření.

Protitanková obrana v prostoru rozmístění se organizuje zvláště na předsunutých čarách zajištění systémem palebných postavení tanků a samohybných děl spolu s protitankovým dělostřelectvem

a připraveným manévrem zatarasovacími prostředky. Protitankovou obranu je třeba organisovat tak, aby nevedla k rozptýlení prostředků a tím ke zmenšení schopnosti mechanisované divise udeřit všemi silami na určeném směru protizteče. Z toho důvodu je velmi důležité vyhodnotit směry protitankové obrany a určit nezbytné síly k střežení těchto směrů. Při organisaci boje se vzdušnými výsadky, které by mohly být vysazeny nepřítelem v prostoru rozmístění mechanisované divise střeleckého sboru, je třeba očekávat, že nepřítel použije k přípravě vysazení atomových úderů.

Vzhledem k tomu, že je možno očekávat ihned za nepřátelským atomovým napadením do prostoru rozmístění mechanisované divise vysazení vzdušného výsadku, je třeba pro tento případ mít připravenou vševojskovou i tankovou zálohu velitele mechanisované divise v stále pohotovosti k zákroku.

Bude-li mechanisovaná divise střeleckého sboru určena rozkazem velitele sboru k boji se vzdušnými výsadky v hloubce obrany, je rovněž třeba předem k tomuto účelu určit jednotky mechanisované divise. Zpravidla bývá k tomuto účelu určena vševojsková záloha velitele mechanisované divise a průzkumný prapor.

Protiatomová ochrana vcelku zahrnuje opatření, která uvádím i na jiných místech. Při umístění mechanisované divise střeleckého sboru v prostoru rozmístění musí být hlavní zásadou protiatomové ochrany rozptýlit útvary a jednotky do šířky i do hloubky tak, aby bylo vyloučeno zasažení většího počtu praporů jedním výbuchem. Maximální využití výhod terénu a jeho ženíjní protiatomové úpravy značně zmenšují ztráty při atomovém napadení.

Příprava a provedení opatření k maximálnímu snížení účinků nepřátelského atomového napadení se dále zabezpečuje dobře připraveným radiačním průzkumem, pozorováním a vyhlášováním. Pro případ atomového napadení vojsk mechanisované divise je třeba provést opatření k deaktivaci bojové techniky, výzbroje, materiálních prostředků a k hygienické očištění, k rychlému provedení oprav a obnovení tankové techniky a výzbroje a k včasnému uskutečnění opatření k odstranění následků atomového napadení.

Pro přesun mechanisované divise z prostoru rozmístění do záložního prostoru rozmístění musí být ve smyslu nařízení staršího náčelníka vypracován plán protiatomové ochrany pro tento případ.

Protichemická ochrana v prostoru rozmístění mechanisované divise zahrnuje kromě opatření, která jsou shodná s opatřeními protiatomové ochrany (t. j. radiační průzkum, pozorování, vyhlášování atd.), ještě tato další opatření:

- zabezpečení útvarů a jednotek prostředky protichemické ochrany jednotlivce s dosimetrickými přístroji;
- zřízení divisního desaktivačního a odmořovacího místa a plukovních desaktivačních a odmořovacích míst;
- odmoření a deaktivace cest k provedení protizteče a manévru a důležitých úseků cest pro přísun materiálu.

Opatření prováděná v prostoru rozmístění musí být plánována tak, aby zaručila nejen protichemické zabezpečení vojsk v prostoru rozmístění, ale aby zabezpečila i činnost mechanisované divise na směrech podnikaných protiztečí. Proto na př. zřízení plukovních desaktivačních a od-

mořovacích míst bude připraveno nejen v prostoru rozmístění, ale bude proveden průzkum a určité přípravy i na směrech plánovaných protiztečí.

Nutno zpravidla počítat s rozvinutím divisiho desaktivačního a odmořovacího místa v prostoru rozmístění, zatím co plukovní desaktivační a odmořovací místa jsou jen v pohotovosti pro případ napadení prostoru rozmístění nebo k zabezpečení provedení protizteče.

Maskování v prostoru rozmístění mechanisované divise střeleckého sboru má velký význam. Především je třeba využít všech přirozených vlastností terénu k provedení maskování a využívat organických i pomocných maskovacích prostředků.

Dalším důležitým opatřením je zákaz a omezení pohybu jednotek, bojové techniky a dopravních prostředků na úsecích, které jsou pod dalším pozorováním nepřítele. Konečně k maskování patří i vybudování klamného prostoru rozmístění. Toto opatření musí být sladeno s opatřeními v rámci střeleckého sboru, po případě i armády, neboť vybudování klamných prostorů rozmístění svazků vyžaduje dosti prostředků k provádění klamných prací a klamně činnosti a musí být prováděno na široké frontě. Proto většinou vybudování klamných prostorů rozmístění svazků je řízeno s operačního stanoviska.

Ženíjní zabezpečení v prostoru rozmístění mechanisované divise má kromě budování objektů k ukrytí osob a bojové techniky před účinkem atomových zbraní nepřítele hlavně tyto úkoly:

- připravení cest na čáru rozvinutí mechanisované divise a pro manévr mechanisované divise v rámci střeleckého sboru a upravení cest uvnitř prostoru rozmístění a cest pro přísuny a odsuny;
- zřízení průchodů v úsecích zamořených radioaktivními látkami a desaktivací důležitých terénních úseků a desaktivaci vody;
- připravení a provedení protipožárních opatření.

Část opatření bojového zabezpečení mechanisované divise je nutno provést ještě do příchodu vojsk mechanisované divise do prostoru rozmístění. K těmto opatřením patří provedení průzkumu všech druhů, hlavně radiačního, ženíjního, chemického a j. Je třeba aktivovat protivzdušnou obranu prostředky velitele sboru i předsunutými prostředky mechanisované divise a provést některá ženíjní opatření, jako je úprava komunikací, prohlídka prostoru na přítomnost min a provedení odminování a p. V mnohých případech bude účelné před příchodem mechanisované divise do prostoru rozmístění aktivovat hláskou službu, část protiatomových a protipožárních opatření a zařídit spojení.

Provedení protizteče mechanisovanou divisí střeleckého sboru

Mechanisované divisi, která je ve druhém sledu střeleckého sboru, určují se obvykle dva až tři možné směry protizteče (varianty) a na každém směru jedna až dvě čáry rozvinutí. Protizteč mechanisovanou divisí provádí se zpravidla po prolomení hlavního pásma obrany nepřítelem. Za výhodných podmínek boje může být protizteč provedena již za boje o hlavní pásmo obrany.

Pro každou plánovanou variantu protizteče musí být štábem mechanisované divise předem pečlivě připraven přesun útvarů mechanisované divise. Sestava za přesunu musí odpovídat plánu sestavy protizteče.

Tankové prapory mechanisovaných pluků se přesunují po určených osách v čele proudů jednotek mechanisovaného pluku, které budou při protizteči podporovat, neboť jsou nejzpůsobilejší první přijmout boj a zabezpečit rozvinutí pluků, i když se svazkům prvního sledu sboru nepodaří udržet předpokládanou čáru rozvinutí k protizteči. Tankový pluk se přesunuje v prvním sledu mechanisované divise rozčleněný do šířky a do hloubky.

Za použití atomových zbraní ještě více platí zásada: čím více os, tím rychlejší přesun, menší zranitelnost při atomovém napadení nepřítel a tím rychlejší zaujetí čáry rozvinutí pro protizteč.

Při plánování přesunu mechanisované divise z prostoru rozmístění na čáru rozvinutí je tedy velice důležitá otázka počtu pochodových os a jejich sjízdnosti. Ovšem počet pochodových os nemůže být plánován jen se stanoviska přesunu mechanisované divise. Na příčná postavení na bocích čáry zasazení mechanisované divise budou se přesunovat ještě zálohy střeleckého sboru i zálohy střeleckých divisí, takže počet os pro přesun mechanisované divise bude často omezen. Při plánování protizteče musí štáb sboru počítat vždy s tím, aby přesun mechanisované divise byl proveden hladce, bez zdržení, aby nedošlo k nahromadění útvarů na připravených osách.

Počítáme-li s šířkou čáry rozvinutí 6 až 8 km při vzdálenosti os od sebe 3 km, můžeme vést asi tři osy k čáře rozvinutí mezi nimi se volí postupové směry a pomocné cesty v takovém počtu, aby komunikace a pomocné směry dávaly možnost útvarům mechanisované divise přesunout se v praporních prouděch. To znamená, že se mechanisovaná divise zpravidla přesunuje z prostoru rozmístění již v rozčleněné sestavě, z počátku přesunu na šířce dané prostorem rozmístění a postupně se zužující na šířku čáry rozvinutí.

Když se hlavní síly přiblíží k čáře rozvinutí, nastává určité nahromadění sil mechanisované divise na poměrně úzkém prostoru před čarou i na čáře rozvinutí. V tomto okamžiku je mechanisovaná divise velice zranitelná a její hlavní síly mohou být napadány letectvem nepřítel i jeho atomovými údery. Proto bojové zabezpečení přesunu mechanisované divise na čáru zasazení musí být štábem střeleckého sboru dobře organizováno: Zvláště protivzdušná obrana potřebuje maximální soustředění úsilí i prostředků sboru do tohoto prostoru. Rovněž letecké zabezpečení má tu svůj velký význam.

Mechanisovaná divise bude vždy vyhledávaným objektem nepřátelského atomového napadení, a to na počátku přesunu, za přesunu a hlavně při zaujímání čáry rozvinutí.

Účinkům napadení na počátku přesunu lze čelit správně voleným vyvedením jednotek z prostoru rozmístění, učením na malé skupiny při ražování proudů a jejich skrytým umístěním, protivzdušnou obranou prostoru, dobrou organizací a pohotovostí prostředků protiatomové ochrany, znalostí úkolů, pohotovostí jednotek a iniciativním jednáním všech velitelů.

Za přesunu budou vojska nejvíce vydána nebezpečí nepřátelského atomového úderu při procházení velkých osad, soutěsek, komunikačních uzlů, mostů a míst, kde se pochodové osy přibližují. Proto je nutné takovým místům se za přesunu vyhnout, rozptýlit sestavu tankových a samohybných útvarů (jednotek) do šířky a do hloubky, vhodně rozmístit

protiletadlové prostředky, pečlivě připravit objíždky, znát neustále radiální situaci a rychle jednat při atomovém napadení.

Šířka pochodové sestavy je dána počtem cest a pochodových os v terénu. Snahou bude, jak jsem již uvedl, vést jednotky rozčleněné co možná do praporek a rotních proudů. Hloubka sestavy závisí taktéž na počtu os a na možnostech rozčlenění jednotek do šířky, na složení útvarů (jednotek) a na vzdálenostech mezi vozidly, rotami a prapory.

Vzdálenosti budou podmíněny jednak rychlostí, které lze v daném prostoru dosáhnout, jednak možnostmi nepřátelského vzdušného napadení. V současných podmínkách boje se volí rychlost 15 až 25 km/hod. Vzdálenost mezi vozidly, rotami a prapory jsou do značné míry podmíněny rázem daného terénu. Zpravidla budou vzdálenosti mezi vozidly 50 m, mezi rotami 100 a mezi prapory 2000 m.

Propočítáme-li délky proudů mechanisované divise střeleckého sboru za přesunu na základě dodržování vzdáleností mezi jednotkami a útvary, nutných při nebezpečí použití atomových napadení nepřítelem, a propočítáme-li rychlost přesunu, dostaneme časové údaje o době trvání přesunu mechanisované divise na čáru rozvinutí a k provedení protizteče.

Kalkulace přípravy mechanisované divise k provedení protizteče je třeba posuzovat podle možností nepřítele, t. j. hlavně podle předpokládaného tempa nepřátelského útoku. To znamená, že je nutno si dobře ujasnit, kdy a za jakou dobu může nepřítel vyjít do takové hloubky, kdy je výhodné provést protizteč.

Předpokládáme-li zahájení protizteče v situaci, kdy nepřítel bojuje o východy z hlavního pásma obrany a je zadržen ještě v hloubce třetího postavení hlavního pásma obrany a vezmeme-li v úvahu, že tuto hloubku prošel tempem 2 a 3 km za hodinu, t. j. za tři až čtyři hodiny útoku, znamená to tedy, že mechanisovaná divise musí být připravena k vyrazení do protizteče nejpozději v této době.

K této kalkulaci musí se vždy vztahovat rozpočet pohotovosti mechanisované divise na čáře rozvinutí k provedení protizteče. Nestačíme-li časově provést přesun mechanisované divise na první plánovanou čáru rozvinutí, je třeba mít přepravenou na ohroženém směru druhou, zadní čáru rozvinutí, která by zabezpečovala ještě časově vhodné vyrazení protizteče.

K tomu je třeba připomenout, že způsob vyvedení mechanisované divise z prostoru rozmístění na čáru rozvinutí nelze ztotožňovat s přesunem mechanisované divise v obvyklém slova smyslu, protože, jak jsme již dříve uvedli, bude tento přesun probíhat za jiných podmínek bojové situace a často odlišným způsobem. Na př. délky proudů rozčleněním útvarů na dvě i více cest se zkracují, některé útvary mohou být třeba již dříve na čáře zasazení, druhý sled mechanisované divise nemusí být vždy přesunován současně s prvním sledem a bude často vyražen až v průběhu protizteče. Konečně se i dělostřelectvo mechanisované divise, kromě minometných oddílů, často zúčastní boje o hlavní pásmo obrany a bude již zpravidla v předsunutých palebných postaveních vpředu. Těmito opatřeními a takto vzniklou situací se značně zkrátí délky proudů mechanisované divise a je možno počítat, že se při průměrné rychlosti 15 km/hod. přesune mechanisovaná divise na vzdálenost 15 km z prostoru rozmístění na čáru rozvinutí za 2 hodiny až 2 hodiny 20 minut. Počítáme-li však s průměrnou rychlostí přesunu

25 km/hod., dostaneme čas 1 hodinu 12 minut až 1 hodinu 24 minut. To znamená skoro o hodinu dříve.

Při propočtu vyrazení mechanisované divise k protizteči je nutno k době potřebné k přesunu ještě připočítat dobu nutnou k rozvinutí útvarů mechanisované divise a k zaujetí palebných postavení dělostřelectva, která činí podle konkrétní situace a připravenosti plánované varianty 30 minut až 1 hodinu.

V této době bude možno vydat doplňková nařízení. K upřesnění součinnosti je však ještě třeba vyhradit podle situace 30 minut až 1 hodinu času. Celkem bude tedy třeba počítat s 1 až 2 hodinami na přípravu vyrazení mechanisované divise k protizteči. Tato doba bude závislá na vytvořivší se situaci, na připravenosti varianty a na stupni výcviku vojsk. Dobrá příprava znamená zisk času.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmo, že rozhodujícími faktory pro včasné provedení protizteče mechanisovanou divisi je rychlost přesunu po připravených osách a čas potřebný k organizaci protizteče na čáře rozvinutí. Ani větší počet komunikací nebude mít rozhodující vliv na zkrácení doby potřebné k přesunu a k zaujetí bojové sestavy mechanisované divise na čáře rozvinutí, nebude-li současně zvýšena i rychlost přesunu. Jednou z příčin pomalých přesunů, kromě zásahu nepřítele, je špatný stav komunikací vedoucích k čáře zasazení. Čím dokonaleji jsou připraveny vozovky cest, rozšířeny zatačky, vyztuženy mosty, tím může být rychlost nákladních vozů, bojových transportérů a tanků větší. Stačí však jen jedna úzká serpentina na cestě a rychlost proudů se značně zmenší. Proto je třeba komunikačně zabezpečit plynulý přesun, při němž je ve všech úsecích komunikací udržována stejnoměrná rychlost. Tedy komunikační zabezpečení přesunu mechanisované divise je velmi důležitou složkou úspěchu. S tím souvisí i otázka dobré organizace pořádkové služby. Tu však v této práci rozbírat nebudu.

Nejsou-li provedena opatření k zabezpečení plynulosti přesunu, dochází v místech se zhoršenou průchodností a před nimi k nahromadění vozidel a naopak k velkému zvětšení vzdáleností mezi vozidly nebo až k roztržení proudu na dalších úsecích.

Důležitou úlohu za přesunu mají odřady k zabezpečení pohybu, které je třeba organisovat na každé pochodové ose.

Zavedením tankosamohybného pluku do organizace mechanisované divise vyvstává otázka jeho použití jak za protizteče, tak i v obraně druhého pásma.

Jeho organizační složení, zejména skutečnost, že má většinu (dva prapory) samohybných děl, naznačuje účelnost jeho rozdělování k zesílení mechanisovaných pluků a tankového pluku. Pro protizteč mechanisované divise se jeví účelným rozdělení tankosamohybného pluku provést tak, že se samohybné prapory přidělí k zesílení tankových jednotek mechanisovaných pluků a tankového pluku; tankový prapor může se vyčlenit do tankové zálohy velitele mechanisované divise. Někdy podle úkolu a situace bude účelné ponechat tankosamohybný pluk celý v tankové záloze velitele mechanisované divise. Úkolem tankosamohybného pluku v tomto případě bude, půjde-li o protizteč mechanisované divise, zabezpečit především čáru rozvinutí mechanisované divise pro protizteč. Za protizteče pak může zesílit údernou sílu mechanisované divise nebo zabezpečovat bok mechanisované divise.

Protizteč je rozhodující akcí v obranném boji — je proto nutné důkladně zvážit, zda v tak důležitém momentu ponechat tolik tanků v záloze. Právě naopak — měla by být snaha zasadit co nejvíce tanků.

Čáry rozvinutí mechanisované divise

Protože se v některých úvahách uveřejněných ve vojenském tisku vyskytl nepřesný výklad pojmu »čára rozvinutí« a byl nahrazen na př. pojmem »výchozí prostor k protizteči« (Sborník VTA AZ čís. 3 z května 1955, článek podplukovníka Hujsy a Pantůčka »Protizteč mechanisované divise«), chci vysvětlit pojem čáry rozvinutí a její funkci.

Protizteč mechanisované divise střeleckého sboru se provádí z předem připravených čar rozvinutí. Na každém plánovaném směru protizteče se volí jedna až dvě čáry rozvinutí podle plánu boje a povahy terénu vzdálené od sebe 3 až 5 km. Mechanisovaná divise zaujímá podle situace vždy jednu z nich. Volí se obvykle na příčných postaveních, musí mít dostatek přísunových cest, výhodný terén pro vedení palby s místa a pro vyražení vojsk, hlavně tanků k protizteči. Na čarách rozvinutí budují se palebná postavení pro tanky a postavení ostatních druhů vojsk pro vedení palby s místa.

- Určená palebná postavení na čáře rozvinutí mají zabezpečit
- skrytý příchod a rozmístění tanků, samohybných děl a ostatních palebných prostředků;
 - dobrý výhled a výstřel;
 - překvapující palebný úder na nepřítele;
 - možnost okamžitého přechodu k protizteči.

Čára rozvinutí k protizteči zaujímá se po provedení přesunu mechanisované divise z prostoru rozmístění.

Čára rozvinutí se připravuje v přípravném období a její zaujetí musí být jednotkami a útvary mechanisované divise předem důkladně organizováno, po případě nacvičeno veliteli a osádkami tanků.

Při plánování čáry rozvinutí mechanisované divise je nutno mít na zřeteli i tu okolnost, že podle situace bude se muset mechanisovaná divise v určitých případech bránit na této čáře, ničit nepřátelské tanky palbou s místa a teprve pak na zeslabeného a desorganizovaného nepřítele ve výhodné situaci provést protizteč.

Na čáře rozvinutí zaujímá mechanisovaná divise takovou sestavu, v které může nejvýhodněji provést protizteč. Proto je nutno tuto sestavu na čáře rozvinutí chápat jako sestavu útočnou přes to, že v určitých případech bude mechanisovaná divise ničit a odrážet hromadné útoky tanků nepřítele palbou s místa.

Bude mít proto mechanisovaná divise při rozmístění na čáře zasazení nejenom šířku, ale i hloubku danou útočnou sestavou divise. Je proto třeba pojmem »čára rozvinutí« rozumět nikoli čáru, ale prostor, v němž je mechanisovaná divise připravena jak k provedení protizteče, tak k odražení útoku nepřítele palbou s místa (Oper-I-1, článek 516).

Útvary mechanisované divise zaujímají bojovou sestavu pro protizteč na čáře rozvinutí podle předem připraveného plánu, každý ve svém stanoveném úseku. Bojová sestava mechanisované divise se bude obvykle skládat ze dvou sledů a záloh.

Počítá-li se za protizteče pro prapor se šířkou 1000 až 1200 m, může mechanisovaná divise pojmut na šířce 6 až 8 km do prvního sledu asi

6 praporů neboli celkem tři pluky. Tankové prapory mechanisovaných pluků podporují jako tanky přímé podpory pěchoty protizteč mechanisovaných pluků, tankový pluk se zasazuje do prvního sledu na hlavním úderu mechanisované divise.

Pro přípravu čar rozvinutí, jak už bylo v úvodu k této stati uvedeno, platí zásada vybudovat na každém směru protizteče jednu až dvě čáry rozvinutí. Přední čáry rozvinutí lze použít k provedení protizteče za boje o hlavní pásmo obrany, druhé po prolomení hlavního pásma obrany.

Přípravy k zaujetí čáry rozvinutí, jakož i její vybudování, musí být provedeny pro obě eventuality.

S ženíjního hlediska budují se čáry rozvinutí obdobně, jak bylo uvedeno v článku podplukovníka Goliána otištěném v 3. čísle VM/1955, u tankosamohybného pluku střelecké divise. Vzhledem k počtu plánovaných směrů protiztečí a zásadě vybudovat na každém směru protizteče jednu až dvě čáry rozvinutí, vyvstává otázka potřeby značného počtu ženíjních strojů. Předpokládáme-li, že mechanisovaná divise bude plánovat dva směry protiztečí, na každém z nich dvě čáry rozvinutí a při kalkulaci, že vybudování jedné čáry rozvinutí pomocí ženíjních strojů vyžaduje dva dny, bude třeba k vybudování čtyř čar rozvinutí celkem osmi dnů. Spolu s vybudováním prostoru rozmístění si to vyžádá dohromady čtrnáct dnů. Z této číslce je zřejmo, že je třeba budovat především čáry rozvinutí na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele a k tomu ještě rozhodnout, zda nejdříve budovat přední nebo zadní čáru rozvinutí. Záleží to na plánu boje velitele střeleckého sboru a mechanisované divise. V každém případě je třeba počítat s tím, že na čarách rozvinutí nebude lze z počátku budovat úplné protiatomové okopy pro tankové a samohybné jednotky. Zlepšování vybudované čáry rozvinutí s protiatomového hlediska bude provedeno podle času, který zbude do začátku útoku nepřítele.

K zabezpečení a udržení čáry rozvinutí k provedení protizteče mechanisované divise musí být velitelem sboru učiněna určitá opatření v případě obranného boje i při jeho vedení.

Jestliže se nepříteli podaří využitím účinků atomového napadení vniknout do hlavního pásma obrany, zasazuje velitel sboru na směr, kde má nepřítel největší úspěch, svou dělostřeleckou protitankovou zálohu, tankovou zálohu, pohyblivý odřad zatarasovací, zesiluje průzkum a soustřeďuje palbu všech zbraní na podporu boje jednotek bránících se na jednotlivých postaveních. Po upřesnění směru hlavního úsilí nepřítele provádí velitel sboru opatření k zesílení obrany na ohrožených směrech tím, že přibírá síly a prostředky z nenapadených úseků, a když je to nutné, provádí přeskupení dělostřelectva, jakož i usměrňuje činnost divisi prvního sledu k zastavení pronikání nepřítele čelně a udržení příčných postavení k zamezení rozšíření úspěchu nepřítele do stran. Vytvoří tak výhodné podmínky k provedení protizteče mechanisovanou divisí druhého sledu sboru. Nejvýhodnější je provést protizteč do boku a týlu nepřítele v okamžiku, kdy se ještě nepřítel nestačil upevnit v dobytém terénu. Nepřítel však musí být na úsecích, kde se má provést protizteč, odražen a zastaven v postupu. Jinak by prováděná protizteč měla ráz střetného boje a mohla by vést k neúspěchu.

Otázka zastavení nepřítele na příčných postaveních, v prostoru čáry rozvinutí mechanisované divise je tedy otázkou zásadní důležitosti pro zdar protizteče.

Při velké převaze nepřítele může nastat případ, že síly střeleckých divisi k zastavení nepřítele mohou být poměrně slabé, aby udržely určitou čáru do příchodu mechanisované divise. Je sice samozřejmé, že velitel sboru učiní všechna opatření k udržení čáry rozvinutí mechanisované divise k protizteči, avšak průběh boje může se v době přesunu mechanisované divise z prostoru rozmístění na čáru rozvinutí vyvinout v neprospěch bránících se střeleckých divisi. Proto velitel mechanisované divise v okamžiku, když dostane rozkaz k provedení varianty pro protizteč, vysune ihned svůj průzkumný prapor jako průzkumný odřad na určený směr protizteče, aby získal zprávy z čáry rozvinutí o průběhu boje a celkové situaci na určeném směru.

Průzkumný odřad mechanisované divise upřesňuje tak veliteli mechanisované divise situaci a dává mu podklady doplňující zprávy staršího náčelníka. Konečně v tomto případě průzkumný odřad nebude mít jen úkol průzkumu, ale i bojový. On to bude, který první dorazí na čáru rozvinutí a zesílí svými jednotkami obranu střelecké divise na čáře rozvinutí.

Průzkumný odřad a odřad k zabezpečení pohybu musí být zesílen jednou až dvěma chemickými průzkumnými (dosimetrickými) hlídkami. Jejich úkolem bude provést průzkum nejen pochodových os, ale hlavní důraz musí položit na radiační a chemický průzkum čáry rozvinutí. Konečně je třeba, aby i střelecké divise a útvary prvního sledu sboru zabezpečily spolehlivý průzkum čáry rozvinutí, po případě provedly již opatření k deaktivaci terénu.

Avšak průzkumný odřad nebude zpravidla vysunut osamocen před hlavními silami mechanisované divise kupředu k zabezpečení čáry sazzení. Velitel mechanisované divise zpravidla vyšle před hlavními silami silné tankové a samohybné jednotky jako předvoje pohybující se na předem připravených cestách plnou rychlostí s úkolem zabezpečit a upevnit čáru rozvinutí do příchodu hlavních sil mechanisované divise. Tyto předvoje podepřou a zpevní obranu jednotek střelecké divise na čáře rozvinutí.

Tato součinnost mechanisované divise se střeleckými divisemi a zálohami sboru musí být vždy dobře předem organizována a konečně i předem nacvičena; upřesňuje se pak v boji podle konkrétní situace.

Hlavní síly mechanisované divise se tak rozvíjejí pod ochranou vojsk střelecké divise a vlastních jednotek, což je právě důležité pro provedení hladkého rozvíjení mechanisované divise do útočné sestavy a pro přechod do protizteče.

Snahou velitele střeleckého sboru musí být, aby připravil podmínky k provedení protizteče mechanisované divise a vojsk střeleckých divisi tak, aby mechanisovaná divise vyrazila k protizteči s nejmenší ztrátou času, po případě z chodu. K tomu bude třeba co nejrychlejšího soustředění většiny dělostřeleckých paléb a úderů letectva ve prospěch vyražení protizteče mechanisované divise. Je třeba si uvědomit, že výhodné využití atomových úderů k podpoře protizteče, upřesnění jejich zásahu tak, aby rozvíjející se síly mechanisované divise mohly jich co nejrychleji využít, bez zastávky a z chodu přejít do protizteče, znamená

v obranném boji dosažení vysoké aktivity a rychlosti a tím i úspěchu protizteče.

Tímto způsobem bude dosaženo za použití atomových zbraní i v obranném boji hlavního cíle každého boje — obklíčení a zničení nepřítele.

Použití mechanisované divise střeleckého sboru v obraně druhého pásma obrany

Mechanisovaná divise druhého sledu střeleckého sboru zaujímá zpravidla obranu druhého pásma obrany při rychlém a překvapivém útoku nepřítele, nejsou-li podmínky k provedení protizteče. Cílem této obrany je zabránit nepřátelským tankům a pěchotě, které prolomily hlavní pásmo obrany, proniknout do hloubky obrany, způsobit jim rozhodné ztráty a vytvořit podmínky k provedení protiúderů armádními zálohami. Tato varianta je plánována a připravována v přípravném období jak štábem střeleckého sboru, tak je i rozpracována v plánu velitele mechanisované divise. Konečně udržet druhé pásmo obrany je věc velitele armády, který pro tento případ plánuje zásah svých záloh, hlavně protitankových.

Mechanisovaná divise je schopna pevně bránit druhé pásmo obrany na hlavním směru a může v krátké době vytvořit hlubokou, aktivní a odolnou obranu. Šířka pásma obrany mechanisované divise na druhém pásmu obrany s třemi mechanisovanými pluky v prvním sledu může dosáhnout 12 až 20 km, a počítáme-li ještě se zesílením zálohami střeleckého sboru a přisunutými zálohami armády, může být tato šířka pásma obrany i větší. Při plánování zaujetí obrany druhého pásma obrany mechanisovanou divísi je nutno si uvědomit zásadu, že hlavní síly mechanisované divise je třeba soustředit na směr hlavního odporu. Je však třeba počítat s tím, že druhé pásmo obrany bude v pásmu střeleckého sboru širší, než aby je mechanisovaná divise mohla spolehlivě v celé šířce obsáhnout a bránit. Přesto však je nutno vyslat nutné síly a prostředky i na podružné směry druhého pásma obrany k jejich přehrazení a k ochraně boků mechanisované divise. Toto přehrazení podružných směrů je nutno provést vždy, zvláště podaří-li se nepříteli vlom do naší obrany na široké frontě. Na těchto postaveních se zachycují a znovu organizují jednotky odcházející pod tlakem nepřítele z hlavního pásma obrany. K tomuto úkolu je výhodné použít průzkumného praporu zesíleného pěchotou a protitankovými prostředky. K přehrazení širšího úseku bude třeba podle důležitosti směru vyčlenit i celý mechanisovaný pluk.

Druhé pásmo obrany se buduje podle těchto zásad jako hlavní pásmo obrany.

Bojová sestava mechanisované divise se zpravidla skládá ze dvou sledů, z dělostřelecké skupiny, z protitankových rajonů a ze záloh. Do prvního sledu mechanisované divise se obvykle určují mechanisované pluky, do druhého sledu tankový pluk anebo tankový a mechanisovaný pluk.

Použití mechanisovaných útvarů odpovídá zásadám použití střeleckých pluků v obraně střelecké divise.

Použití tanků a samohybných děl mechanisované divise v obraně druhého pásma může být různé podle úkolu a situace. Tankové prapory mechanisovaných pluků se obvykle přidělují částí sil k zesílení proti-

tankové obrany praporů prvního sledu, zbylé tanky zůstávají v záloze velitele mechanisovaného pluku. V jednotlivých případech se může použít i celého tankového praporu v záloze velitele pluku k zvýšení aktivity obrany.

Tankový pluk se zpravidla umísťuje v druhém sledu mechanisované divise (na třetím postavení) a připravuje obvykle protizteč na dvou směrech; v průběhu boje provádí pak jednu z nich. V některých případech může ho být použito také v prvním sledu.

Zásady pro přípravu a provedení protizteče tankovým plukem jsou obdobné jako při obraně hlavního pásma obrany. Důraz se klade na organizaci součinnosti mezi útvary a jednotkami provádějícími protizteč a mezi jednotkami, jejichž obranným úsekem (rajonem) protizteč prochází a které se k protizteči připojují.

Tankosamohybný pluk bude zpravidla tvořit zálohu velitele mechanisované divise. Část samohybných děl se může začlenit do protitankových rajonů (pluků nebo divise) anebo se jí může použít k zesílení dělostřelecké protitankové zálohy divise.

Významným úkolem tankosamohybného pluku v záloze velitele mechanisované divise je zastavení nepřátelských tanků a pěchoty proniklých do hloubky druhého pásma obrany palbou s místa z předem připravených čar rozvinutí a podpora protizteče druhého sledu mechanisované divise.

Závěr

Otázka použití mechanisované divise druhého sledu střeleckého sboru v obraně je otázka velmi široká a vcelku rozsáhlá, neboť v sobě zahrnuje i vyřešení hlavních problémů přípravy a vedení boje v taktické hloubce obrany.

Pokusil jsem se rozvést a objasnit jen některé dílčí otázky, spoléhaje na to, že studium vševojskových řádů a předpisů dalo čtenářům celkový taktický rámec pro použití mechanisované divise střeleckého sboru v obraně. Rozvedl jsem proto jen ty otázky, které potřebují doplnění praktickými poznatky a šířeji jsem objasnil použití tankových a tankosamohybných útvarů v sestavě mechanisované divise.

Poznámka redakce:

Článek generál-majora Hrubeše ukazuje čtenářům jedno z možných řešení použití mechanisované divise střeleckého sboru zaujímajícího obranu v prvním sledu armády.

Jelikož jsou možná i jiná řešení, vyzývá redakce čtenáře Vojenské mysli k rozvinutí diskuse na toto thema.